

Arkivsaksnr.:
2021/217

Dokumentdato:
24.01.2022

Styre:
Universitetsstyret

Styresak:
13/22

Møtedato:
02.02.2022

Redelighetsutvalgets årsmelding 2021 og justering av retningslinjene for sammensetningen av utvalget

---

Saken gjelder:

Redelighetsutvalgets årsmelding for 2021

Redelighetsutvalget ved UiB orienterer årlig universitetsstyret om arbeidet i utvalget.

UiB har hatt et redelighetsutvalg siden 2000. I 2017 ble forskningsinstitusjonene pålagt gjennom forskningsetikkloven, å ha et slikt utvalg for å behandle saker om mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer. Utvalget har i tillegg til å behandle enkeltsaker, oppgaven med å bidra til å forebygge uredelighet i forskning gjennom å arrangere foredrag, seminarer og å bidra med informasjon. Viserektor Annelin Eriksen ledet utvalget våren 2021, mens prorektor Pinar Heggernes har ledet utvalget høsten 2021 og frem til nå.

I 2021 ble fire saker lagt fram for utvalget. En sak ble realitetsbehandlet. Denne saken gjaldt spørsmål om mulig tvungen avslutning av ph.d.-studierett grunnet mistanke om vitenskapelig uredelighet. Det følger av regelverket for denne typer saker at utvalget skal gi en uttalelse før saken tas opp til behandling i fakultetsstyret. Utvalgets uttalelse konkluderte med at det forelå vitenskapelig uredelighet, og utvalgets uttalelse ble oversendt til fakultetet. De resterende tre sakene gjaldt mindre alvorlige forhold. To av disse ble oversendt til fakultetene for rutinemessig oppfølging, og utvalget tok en sak til orientering. Utover dette har sekretariatet for utvalget mottatt to henvendelser som har blitt oversendt til fakultetene for utredning. En av disse oversendte fakultetet til utvalget i desember 2021, og vil bli lagt fram for utvalget i møte i januar 2022.

I 2021 har utvalget arrangert ett digitalt frokostseminar hvor temaet har vært kunstig intelligens, helse og etiske utfordringer. Utvalget har i tillegg gjennom året satt søkelyset på forbedringsarbeid innen forskningsetikk. Utover dette har utvalget gjennomført interne høringer i forbindelse med høringsinvitasjoner fra De nasjonale forskningsetiske komiteene.

Sammensetningen av redelighetsutvalget – endring i interne retningslinjer

I UiBs retningslinjer for behandling av saker om mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer § 6 første punktum står det at Redelighetsutvalget består av «prorektor som leder, i tillegg til fire medlemmer oppnevnt av universitetsstyret».

Gjeldende retningslinjer ble vedtatt av universitetsstyret i 2017. Prorektor har tradisjonelt hatt ansvar for forskningsfeltet. Slik retningslinjene § 6 er formulert imøtekommer ikke disse dagens behov for fleksibilitet knyttet rektoratets interne ansvarsdeling. Det er derfor nødvendig at retningslinjene § 6 første punktum om sammensetningen av utvalget justeres til følgende: «Redelighetsutvalget ledes av et medlem av rektoratet med ansvar for forskning, i tillegg til fire medlemmer oppnevnt av universitetsstyret». Universitetsledelsen ønsker i tillegg at retningslinjene § 6 andre ledd endres slik: «Utvalget sitter til neste utvalg er oppnevnt av styret. Rektor kan supplere redelighetsutvalget ved behov».

Universitetsdirektørens kommentarer:

Nåværende leder av redelighetsutvalget, prorektor Pinar Heggernes, har ansvar for utdanning og digitalisering. Fra og med 1. januar 2022 trådte viserektor for forskning og internasjonale relasjoner Benedicte Carlsen inn i rektoratet. Rektoratet har vurdert det som hensiktsmessig at viserektor Benedicte Carlsen også får ansvaret forskningsetikk og redelighet og at hun derfor trer inn som leder av redelighetsutvalget for resten av funksjonstiden. UiBs interne retningslinjer for sammensetningen av utvalget endres derfor for å gjøre dette mulig.

Riksrevisjonen offentliggjorde i november 2021 en rapport om forskningsetikk i universitets- og høyskolesektoren. Bakgrunnen for dette var en etterlevelsesrevisjon som Riksrevisjonen gjennomførte i sektoren i 2020. Kunnskapsdepartementet har i tildelingsbrevet for 2022 bedt om at det blir rapportert på hvordan funnene i Riksrevisjonens rapport følges opp. Redelighetsutvalget ved UiB vil i arbeidet sitt med forbedringsprosjektet følge dette opp.

Forslag til vedtak:

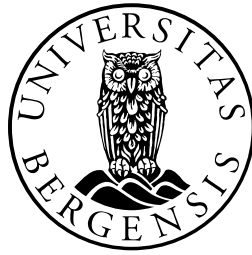
1. Universitetsstyret tar årsmeldingen for 2021 fra Redelighetsutvalget til orientering.
2. Retningslinjene for behandling av saker om mulige brudd på forskningsetiske normer § 6 første punktum skal lyde: «Redelighetsutvalget ledes av et medlem av rektoratet med ansvar for forskning, i tillegg til fire medlemmer oppnevnt av universitetsstyret».
3. Retningslinjene for behandling av saker om mulige brudd på forskningsetiske normer § 6 andre ledd skal lyde: «Utvalget sitter til neste utvalg er oppnevnt av styret. Rektor kan supplere redelighetsutvalget ved behov».
4. Universitetsstyret oppnevner viserektor Benedicte Carlsen som leder av UiBs redelighetsutvalg frem til og med 31. juli 2025.

Robert Rastad
universitetsdirektør

24.01.2022/Silje Haaskjold Sætre/Helge Gismarvik Høvik

Vedlegg

1 Årsmelding Redelighetsutvalget 2021

UNIVERSITETET I BERGEN

Redelighetsutvalget

Årsmelding 2021

Innhold

Innhold	2
1 Utvalget – sammensetning og arbeidsmetode	3
2 Forbedringsarbeid innen forskningsetikk	4
3 Behandling av enkeltsaker	4
4 Andre saker som har vært til behandling eller drøfting i Redelighetsutvalget.....	5
4.1 Skjelettutvalgets reviderte veileder for forskning på menneskelige levninger	5
4.2 Invitasjon fra NENT om å gi innspill på muliggjørende teknologier.....	5
5 Arrangement og deltakelse på eksterne arrangementer.....	6

1 Utvalget – sammensetning og arbeidsmetode

Redelighetsutvalget ved Universitetet i Bergen ble opprettet av Det akademiske kollegium i 2000. Forskningsetikkloven, lov av 1. mai 2017, har bestemmelser som stiller krav til sammensetningen av Redelighetsutvalget, herunder at utvalget skal ha kompetanse i forskning, forskningsetikk og jus. I tillegg skal utvalget ha minst ett medlem som ikke er ansatt ved institusjonen.

Våren 2020 hadde utvalget denne sammensetningen:

Konstituert leder: Viserektor professor Annelin Eriksen

Medlemmer: Professor Lise Øvreås, Institutt for biovitenskap
Professor Nina Øyen, Institutt for global helse og samfunnsmedisin
Førsteamanuensis Torger Kielland, Det juridiske fakultet
Professor Knut Ims, Norges handelshøyskole

Funksjonstiden for utvalgsmedlemmene utløp den 31. juli 2021, og det ble derfor oppnevnt et nytt utvalg. Styret oppnevnte i november et nytt utvalg. Utvalget har nå denne sammensetningen:

Leder: Prorektor Pinar Heggernes

Medlemmer: Professor Lise Øvreås, Institutt for biovitenskap
Professor Nina Øyen, Institutt for global helse og samfunnsmedisin
Førsteamanuensis Torger Kielland, Det juridiske fakultet
Seniorforsker Inge Amundsen, Christian Michelsens institutt

Varamedlemmer: Professor Rasmus Slåttelid, Senter for vitenskapsteori, vara for interne medlemmer
Førsteamanuensis Lilliia Oprysk, Det juridiske fakultet, vara for juristen

Rektor oppnevnte på fullmakt fra styret resterende varamedlem, professor Knut Ims ved Norges handelshøyskole, som vara for det eksterne medlemmet

Sekretariat for universitetsledelsen er på universitetsdirektørens vegne sekretariat for utvalget. Sekretariatsfunksjonene utføres av:

Seniorrådgiver Silje Haaskjold Sætre
Seniorrådgiver Helge Gismarvik Høvik

Redelighetsutvalget har et todelt mandat og skal:

- Bidra til å forebygge uredelighet i forskningen for eksempel gjennom å arrangere foredrag, møter, seminarer og bidra med informasjon

- Behandle saker som gjelder mistanke om brudd på anerkjente forskningsetiske normer

I 2021 har utvalget arrangert ett frokostseminar og det har vært tre møter i utvalget. Sekretariatet har i tillegg hatt et avklarende møte i en sak.

2 Forbedringsarbeid innen forskningsetikk

Riksrevisjonen gjennomførte i 2020 en etterlevelsesrevisjon med forskningsetikk i universitets- og høyskolesektoren.

I kjølvannet av etterlevelsesrevisjonen satte Redelighetsutvalget i gang et internt kvalitets- og forbedringsarbeid innen forskningsetikk. Utvalget satte søkelyset på tre forbedringsområder; 1) å bedre universitetets nettsider, 2) å bedre opplæringen innen forskningsetikk til fast vitenskapelige ansatte, og 3) å revidere UiBs egne retningslinjene for behandling av saker om mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer.

I november 2021 offentliggjorde Riksrevisjonen sin rapport om forskningsetikk i sektoren. Hovedfunnet til Riksrevisjonen var at «forskningsinstitusjonene ikke gjør nok for å sikre at forskningen følger forskningsetikkloven og anerkjente forskningsetiske normer og regler». Kunnskapsdepartementet har i tildelingsbrevet til UiB for 2022 bedt om at det blir rapportert om hvordan funnene til Riksrevisjonen blir fulgt opp.

Ved utgangen av 2021 noterer Redelighetsutvalget seg at arbeidet med det interne kvalitets- og forbedringsarbeidet på dette området ikke har kommet langt nok, og utvalget vil følge opp dette i sitt videre arbeid i 2022.

3 Behandling av enkeltsaker

Det følger av UiBs retningslinjer for behandling av saker om mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer at saker som utgangspunkt skal søkes løst så tidlig som mulig og på så lavt nivå som mulig. Fakultetet skal rapportere til Redelighetsutvalget om saker som avsluttes på fakultetet.

I 2021 ble fire saker lagt fram for utvalget (sak 2021/11394, sak 2019/24292, sak 2020/6424, sak 2020/2353). En sak ble realitetsbehandlet (sak 2019/24292). De resterende tre sakene (sak 2021/11394, sak 2020/6424, sak 2020/2353) gjaldt mindre alvorlige forhold. To av disse (sak 2021/11394, sak 2020/2353) ble oversendt til fakultetene for oppfølging, og utvalget tok en sak (sak 2020/6424) til orientering. Utover dette har sekretariatet mottatt ytterligere to henvendelser (sak 2021/4028, sak 2021/10204). Disse har blitt oversendt til fakultetene for nærmere utredning. En av disse (sak 2021/4028) ble oversendt fra fakultetet like før jul 2021, og vil bli lagt fram for utvalget på neste møte på nyåret 2022.

Nedenfor følger en oversikt over sakene som nevnt over:

2021//11394	Spørsmål om mulig brudd på god forskningsetisk praksis. Saken ble lagt fram for utvalget, og oversendt til fakultetet for utredning.
-------------	--

2019/24292	Saken gjaldt spørsmål om mulig tvungen avslutning av ph.d.-studierett grunnet mistanke om vitenskapelig uredelighet. Det følger av regelverket for denne typer saker at utvalget skal gi en uttalelse før saken tas opp til behandling i fakultetsstyret. Utvalgets uttalelse konkluderte med at det hadde forekommet vitenskapelig uredelighet, og utvalget oversendte uttalelsen til fakultetet.
2020/6424	Spørsmål om medforfatterskap. Saken ble lagt fram for utvalget, og tatt til orientering.
2020/2353	Spørsmål om brudd på anerkjente forskningsetiske normer i et FoU-prosjekt. Saken ble først behandlet av utvalget i 2020. I 2021 ble en del saken som gjaldt fakultetets forskningsetiske praksis oversendt til fakultetet på nytt. Utvalget avventer fakultetets tilbakemelding.
2021/10204	Spørsmål om medforfatterskap. Saken ble oversendt til fakultetet for utredning, og senere avsluttet av utvalgets sekretariat.
2021/4028	Spørsmål om brudd på anerkjente forskningsetiske normer innen artikkelpublisering. Saken har vært utredet på fakultetsnivå og vil bli lagt fram for utvalget på nyåret 2022.

4 Andre saker som har vært til behandling eller drøfting i Redelighetsutvalget

4.1 Skjelettutvalgets reviderte veileder for forskning på menneskelige levninger

Nasjonalt utvalg for vurdering av forskning på menneskelige levninger (Skjelettutvalget) sendte revidert versjon av forskningsetisk veileder for forskning på menneskelige levninger på høring. Høringsforslaget ble forelagt fakultetene og museet for innspill med intern høringsfrist 16. desember 2021. Fakultetenes og museets tilbakemelding vil danne grunnlaget for UiBs svarbrev til Skjelettutvalget. Svarbrevet behandles av redelighetsutvalget i januar 2022.

4.2 Invitasjon fra NENT om å gi innspill på muliggjørende teknologier

Den nasjonale forskningsetiske komité for naturvitenskap og teknologi (NENT) inviterte forskningsmiljøene til å komme med forskningsetiske innspill om muliggjørende teknologier. Invitasjonen ble distribuert til fakultetene. Tilbakemeldingene fra fakultetene ble bearbeidet til et samlet innspill til NENT.

5 Arrangement og deltakelse på eksterne arrangementer

Redelighetsutvalget arrangerte i 2021 ett digitalt frokostmøte, kalt «Etikkfrokost». Til frokostmøtet blir det invitert en foredragsholder som holder et innlegg som danner utgangspunkt for en påfølgende debatt om temaet. Følgende frokostseminar ble holdt:

03. juni	Professor i medisinsk etikk og vitenskapsfilosofi, Kristine Bærøe	« <i>Kunstig intelligens, helse og etiske utfordringer</i> ».
----------	---	---

Deltakelse på eksterne arrangementer:

18. februar	Sekretariatet	Granskingsutvalget (GRU)	Redelighetskaffe
14. september	Sekretariatet	De nasjonale forskningsetiske komiteene (FEK)	Forskningsetisk forum om opplæring i forskningsetikk
21. oktober	Leder for utvalget	GRU	Redelighetskaffe om tvungen avslutning av doktorgrader
05. november	Sekretariatet	Norsk senter for forskningsdata (NSD) / FEK	Åpent møte om forskningsetikk og personvern kan tøyes, når mye står på spill?
23. november	Sekretariatet	GRU	Nasjonal samling for behandling av uredelighetsaker